

Uwagi Akademii Rozwoju Filantropii w Polsce do projektu Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018–2030

1. Diagnoza rozwoju instytucjonalnego organizacji obywatelskich:
 - 1.1. Diagnoza zawiera zbyt uproszone twierdzenia, oparte na jednostkowych i wybiórczych danych. Wydaje się, że te twierdzenia należy zweryfikować, wykorzystując dodatkowe źródła informacji. Przykład: analizując dostępność środków dla organizacji na terenach wiejskich w ogóle nie dostrzeżono i nie wzięto pod uwagę działalności Lokalnych Grup Działania i Lokalnych Grup Rybackich, które dysponują dużymi środkami, w tym także przeznaczonymi dla lokalnych organizacji pozarządowych.
 - 1.2. Nie uwzględniono także faktu, że część organizacji ogólnopolskich, zaliczona w Diagnozie do tak zwanych „oligarchów” sektora pozarządowego, większość środków przekazuje dla małych, lokalnie działających organizacji, co stanowi zresztą jedyny skuteczny sposób na wskazane w Diagnozie uzależnienie organizacji od środków publicznych.
 - 1.3. Nie zgadzamy się absolutnie z oceną regrantingu zawartą w Diagnozie. Regranting jest mechanizmem umożliwiającym decentralizację i uspołecznienie dystrybucji środków publicznych dla organizacji pozarządowych, pozwala również na zastosowanie prostych i przyjaznych dla małych organizacji warunków dostępu do środków publicznych. Wszystko to powoduje, że środki te w większym zakresie i skali docierają do małych, często nie posiadających osobowości prawnej organizacji pozarządowych. Regranting jest więc sposobem na wyrównywanie dysproporcji w dostępie do środków publicznych, o których mowa w Diagnozie.
 - 1.4. Operatorzy regrantingu w ramach FIO są organizacjami w większości działającymi w wymiarze powiatu, rzadziej regionu, co także jest elementem budowania zdecentralizowanej infrastruktury wsparcia dla działalności organizacji pozarządowych.
 - 1.5. Przytoczone w Diagnozie zastrzeżenia NIK dotyczyły tego, że w ramach regrantingu środki trafiały do organizacji nie mających osobowości prawnej, np. stowarzyszeń zwykłych czy grup nieformalnych, a na to nie pozwala ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Z punktu widzenia problemów zidentyfikowanych w Diagnozie i celów Programu należałoby raczej zmienić ustawę tak, aby umożliwiała

korzystanie ze środków publicznych przez tego typu formy autentycznej aktywności obywatelskiej niż podtrzymywać zarzuty NIK.

1.6. Brakuje także wniosków wynikających z analizy przytoczonych w Diagnozie danych, tak jak zrobiono to w projekcie Programu „Korpus Solidarności”.

2. Cele Programu:

2.1. Cel główny i cele szczegółowe są sformułowane w sposób klarowny i są użyteczne z punktu widzenia organizacji obywatelskich.

3. Priorytety Programu:

3.1. Priorytety są adekwatne do sformułowanych celów i istotne z punktu widzenia rozwoju instytucjonalnego organizacji obywatelskich.

3.2. Jedyne wyłom stanowi Priorytet 5, który nie służy wzmocnieniu potencjału instytucjonalnego, a zaspokajaniu bieżących, operacyjnych potrzeb organizacji. Z tego też powodu nie powinien być uwzględniony w Programie, nie służy bowiem realizacji jego celów i priorytetów.

3.3. Szczególnie istotne z punktu widzenia wzmocnienia potencjału organizacji jest uwzględnieniem możliwości tworzenia i rozwijania kapitałów żelaznych.

3.4. Problem podstawowy polega na tym, że Priorytety zostały opisane zbyt ogólnie. Nie wiadomo, co dokładnie będzie mogło być finansowane w ramach Programu, na jakich zasadach i warunkach. Szczegóły, tak jak to zostało przewidziane, mogą być określone w regulaminach konkursów, ale w Programie powinny być jasno zapisane podstawowe warunki, jakie powinna spełnić organizacja, aby uzyskać dofinansowanie, jaki będzie wymagany wkład własny, na co będą mogłyby być przeznaczone środki z dotacji, jaka będzie wymagana trwałość rezultatów, itp. Bez tych podstawowych informacji dotyczących każdego z priorytetów Program jest właściwie jedynie deklaracją chęci, a nie zapisem działań operacyjnych.

3.5. Brakuje także wyjaśnienia, w jaki sposób rząd rozumie kluczowe pojęcia używane w Programie, a jest to niezbędne, gdyż nie są one obecne w powszechnie obowiązującym

prawie, można je więc rozumieć bardzo różnie. Dotyczy to np. takich pojęć, jak kapitał żelazny, organizacje strażnicze, media obywatelskie czy think tanki.

4. Sposób realizacji Programu:

4.1. Takiego elementu w ogóle nie ma obecnie w Programie. Z kontekstu można domyślać się, że podstawową formą realizacji będą konkursy dotacyjne organizowane w poszczególnych Priorytetach, ale to tylko domysł. Nie wiadomo, ile będzie tych konkursów, jak często będą organizowane, czy przyznawane dotacje będą miały charakter roczny, czy wieloletni, czy poza konkursami przewidziane będą również jakieś działania operacyjne. Tego rodzaju informacje muszą znaleźć się w Programie.

5. Rezultaty:

5.1. Rezultaty są użyteczne, adekwatne do proponowanych celów Programu.

5.2. Natomiast wskaźniki ich osiągnięcia wymagają przeanalizowania pod kątem spójności z proponowanymi rezultatami. Na przykład nie ma obecnie wskaźnika, który obrazowałby rezultaty wsparcia think-tanków, a z kolei nie wiadomo, z którym Priorytetem powiązany jest wskaźnik „przychody pochodzące z odsetek i dywidend jako % przychodów organizacji ogółem”.

5.3. Wobec ogólnikowo opisanych Priorytetów i braku informacji o sposobie realizacji Programu trudno ocenić realność wartości wskaźników proponowanych w Programie.

6. System realizacji Programu:

6.1. To część, która jest najlepiej przygotowana i w podobnie rzetelny i szczegółowy sposób powinny być opisane pozostałe części Programu.

6.2. W opisie monitoringu realizacji Programu brakuje informacji, w jaki sposób będą zbierane dane stanowiące jego podstawę.

6.3. Wyniki monitoringu i ewaluacji Programu powinny być udostępnione publicznie i taki zapis powinien znaleźć się w Programie.

7. Plan finansowy Programu:

- 7.1. Wobec ogólnikowo opisanych Priorytetów i braku informacji o sposobie realizacji Programu trudno ocenić racjonalność przedstawionego planu finansowego.
- 7.2. Wydaje się jednak, że kwoty przewidziane na dofinansowanie tworzonych kapitałów żelaznych i ich rozwój są zbyt niskie. Chodzi zarówno o całościową pulę środków przewidzianych w planie finansowym, jak też o jednostkową wysokość dotacji. Maksymalna wysokość dotacji – 350 tys. złotych w przypadku zarówno tworzenia kapitału, jak i jego rozbudowy jest zbyt niska, w stosunku do roli jaką ma pełnić kapitał żelazny.
- 7.3. Informacje dotyczące maksymalnych wysokości dotacji w poszczególnych Priorytetach powinny znaleźć się w opisie sposobu realizacji Programu, a nie tylko w OSR.
- 7.4. W Planie finansowym powinien być także uwzględniony wkład własny organizacji, o ile będzie wymagany.

Warszawa, 2 lipca 2018 r.

Opracował: Tomasz Schimanek